

HOE ZAT HET OOK AL WEER MET DIE FRANSE KONINGEN?

Martin Roos

Als in 987 de laatste afstammeling van Karel de Grote kinderloos sterft (**Lodewijk V, de Doeniet**), volgt het volstrekt machteloze huis Capet (987-1328) op. Een klein stukje rond Parijs was alles wat de Capetingers bezaten. Op een gegeven moment behoorde een groter deel van Frankrijk aan de Engelse koning, dan aan de Franse vorst. Toch deden die Capetingers het niet zo gek; ze regeerden lang (tussen 987 en 1270 regeerden slechts 9 koningen), hun zonen waren bij hun dood allen meerderjarig, dus er was geen strijd om regentschappen, zij hadden een vaste residentie in Parijs en zij hadden de steun van de kerk. (Voor insiders: dus precies de tegenovergestelde ontwikkeling als in Duitsland).

Een man als **Philips I (1060-1108)** wist op tijd een excommunicatie op te lopen, zodat hij niet mee mocht met de eerste kruistocht. Opeengevallen lenen van leenmannen die niet uit Jeruzalem terugkeerden, kon hij aan de kroon toevoegen. Een minpuntje was dat zijn vazal Willem van Normandië koning van Engeland werd in 1066.

Philips II August (1180-1223) wist ook handig van de chaotische kruistochten gebruik te maken om zijn macht te versterken. In 1214, in de slag bij Bouvines, wist hij de Engelse koning uit o.a. Normandië te verdrijven.

Lodewijk XI

In 1328 werd de dynastieke lijn, na een aantal mislukte koningschappen (les rois maudits) voortgezet door het huis Valois (1328-1589). Ruim een eeuw lang werden de Franse koningen in beslag genomen door de honderdjarige oorlog (1337-1453) tegen Engeland en binnenslands tegen de hertogen van Bourgondië, die steeds machtiger werden. Maar na de honderdjarige oorlog, waarbij Engeland alleen Calais overhield, kon de Franse koning zijn macht consolideren. **Lodewijk XI (1461-1483)** wist zijn macht over geheel Frankrijk uit te breiden. Hij komt ook in de Nederlandse geschiedenis voor door 'onze' Karel de Stoute, de Bourgondiër, te beletten een aaneengesloten rijk met een koningstitel te bemachtigen. Helaas begint zijn opvolger **Karel VIII (1483-1498)** te dromen over het veroveren van Italië, een mislukte onderneming. **Lodewijk XII (1498-1515)** uit een zijtak via Karel van

Orleans, zette deze catastrofale politiek voort. Daardoor verierf zijn opvolger **Frans I (1515-1547)** zijn neef en schoonzoon een Frankrijk dat weliswaar welvarend was en een onbetwist koninklijk gezag had, maar vele buitenlandse verwickelingen kende, waardoor zijn regering een bijna onafgebroken oorlogsperiode was (vooral tegen de Habsburgse Karel V).

Hendrik II (1547-1559) stond sterk onder invloed van de katholieke kerk en de familie van de De Guises. Na zijn dood in een toernooi voerde zijn weduwe Catharina de Medici het gezag uit over alle drie haar zonen die allen koning zijn

Hendrik II

geweest. (**Frans II 1559-1560; Karel IX 1560-1574 en Hendrik III 1574-1589**). Vooral de Bourbons probeerden de macht van de familie De Guise te breken. Een overrompeling in het kasteel Amboise, waar de koninklijke familie zich bevond, mislukte. Een poging van admiraal de Coligny om de Staten-Generaal bijeen te roepen leek te gaan lukken, maar de godsdienstvrede werd te niet gedaan door de bloedbruiloft (Sint Bartholomeusnacht) van 1572.

François Dubois (1529–1584): Le massacre de la Saint-Barthélemy

Hendrik III (1574-1589), de onvoorziene koning van Frankrijk zat met een burgeroorlog opgescheept (bekend werd de drie-Hendrikkenoorlog: Hendrik de Guise, wilde wraak nemen vanwege de moord op zijn vader, Hendrik III, de Franse koning en Hendrik van Navarre, zijn zwager, de protestantse Bourbon, die later de koning zou opvolgen). Toen **Hendrik IV (1589-1610)** zijn protestantse geloof opgaf (Paris vaut bien une messe), was de godsdienstvrede een feit. De Hugenoten kregen vrijheden en vrijsteden. Frankrijk kreeg zo ook een nieuw koningshuis: Bourbon (1589-1792; 1815-1830).

Lodewijk XIII

Toen Hendrik IV in 1610 vermoord werd door een fanatieke monnik, was zijn zoon **Lodewijk XIII (1610-1643)** te jong om zelf te regeren. De koningin-weduwe nam het regentschap waar. Zij was Maria de Medici en haar naam stond garant voor heerszucht. Maar in 1617 nam Lodewijk XIII zelf de regeermacht in handen en verbande zijn moeder naar het kasteel van Blois. Gesteund door zijn kanselier Richelieu, kwam Frankrijk onder hem weer redelijk tot bloei. Echter de hoge adel werd voortdurend vernederd. Toen Lodewijk XIII in 1643 stierf, begon de adel een opstand (de Fronde 1648-1653 als burgeroorlog). Door **Lodewijk XIV (1643-1715)** in 1651 al meerderjarig te verklaren, wist de koningspartij

onder Mazarin toch te winnen.

Lodewijk XIV regeerde veel te lang. Zijn achterkleinzoon **Lodewijk XV (1715-1774)** regeerde aanvankelijk onder het regentschap van een Orleans. Met **Lodewijk XVI (1774-1792)** eindigt het huis Bourbon vooralsnog in de Revolutie.

(**Lodewijk XVIII 1815-1824** en **Karel X 1824-1830** (broers van Lodewijk XVI) beëindigen in de negentiende eeuw het huis Bourbon als regerend vorstenhuis in Frankrijk; **Louis Philippe 1830-1848**, uit het huis Orleans, sluit het Franse koningschap af.)